

## **ІДЕЇ ВИХОВАННЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГА В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Теоретична, літературно-педагогічна творчість і практична діяльність видатного українського педагога Василя Олександровича Сухомлинського (1918–1970) увійшла до історії вітчизняної педагогічної думки помітною сторінкою, його педагогічні, публіцистичні та літературні праці й учительський досвід значно вплинули на практичну діяльність школи, збагатили педагогіку України новими положеннями і думками.

Твори В. О. Сухомлинського відомі у виданнях різними мовами народів світу від болгарської до японської; його спадщина розглядається (вивчається) в провідних університетах і педагогічних інститутах Європи, окремі статті та уривки з фундаментальних праць друкуються в педагогічних журналах Польщі, Німеччини, Чехії, Словаччини, Румунії, Австрії, Іспанії, Фінляндії та інших країн.

У Василя Олександровича Сухомлинського, знаменитого педагога, який створив свого часу оригінальну педагогічну систему, що ґрунтується на принципах гуманізму, є такі золоті слова: *«Людина є тим, чим вона стає, залишаючись наодинці з собою. Справжня людська сутність виражається в ній тоді, коли її вчинками керує не хтось, а її власна совість»* [4, с. 203].

Василь Олександрович присвятив своє життя вихованню дітей, формуванню справжніх особистостей. Він вважав, що треба давати дітям час подумати про свою помилку, відчутти сором, каяття. Адже існує велика ймовірність того, що, завинивши й відчувши колючі докори совісті, дитині більше ніколи й у голову не прийде вчинити або подумати так само. Йому захочеться якнайшвидше замінити це незручне почуття більш гармонійним, приємним, природним. Важливо, щоб дитина відчула, що внутрішній комфорт прийде тоді, коли вона виправить свою помилку: вибачиться, виконає обіцянку, визнає, що помилялася, придумав мирне вирішення ситуації тощо. Саме в такі моменти діти й учаться робити вибір на користь позитивного високоморального способу мислення, які є провідниками добра й краси.

Про красу В. О. Сухомлинський казав так: *«У розумінні й відчутті краси – могутнє джерело самовиховання!»* За багато років уважного й чуйного спостереження за своїми вихованцями він прийшов до того, що однією з найважливіших чеснот Справжньої Людини є вміння бачити й відчувати прекрасне. Ця здатність закладається в юності. Помічено, що діти, здатні помічати чарівність навколишнього світу, проявляють себе позитивно і в навчанні, і в житті колективу. Крім того, вміння відчувати красу навколишнього світу, свідчить про розкриття краси внутрішнього світу дитини. А це, у свою чергу, дає дитині можливість творчо проявляти

себе, вносити свій вклад у розвиток суспільства [5, с. 108].

Значну увагу він приділяв також залученню дітей до безпосередньої діяльності, процесу, під час якого формуються найкращі якості особистості – колективної праці.

Великий педагог вважав працю основою всього мудрого і прекрасного на землі. Виховання працею та колективом було одним з основних елементів його методики. Про виховну силу колективу Сухомлинський писав: «Коли мої діти починають жити в колективі, найперша моя турбота про те, щоб найбільшою бідою кожної дитини стала чужа біда, найбільшою радістю та втіхою була думка про те, що вона принесла радість іншій людині». Цими словами Василь Олександрович, як і багато інших педагогів, висловлює свою глибоку переконаність у тому, що виховання колективною працею створює умови для дитини, в яких удосконалюється її особистість, наділена найкращими людськими якостями, а егоїзм та споживацьке мислення стираються.

В. О. Сухомлинський писав: «*Навчати людяності – дуже складна й неймовірно важка справа*» [6, с. 198].

Усіх досягнень, нововведень та ідей мудрого педагога не перелічити в одній статті. Василь Олександрович Сухомлинський – яскравий приклад людини, яка не просто віддала своє серце дітям, а віддала своє серце Людям! Адже завдяки його науковим працям, розробкам та новаторським ідеям відбулася величезна кількість позитивних змін не тільки в освіті, а й у ціннісній системі суспільства.

Сьогодні відзначається ще одна хвиля підвищеного інтересу до ідей Василя Олександровича. Усе більше й більше вчителів та викладачів звертаються до його досвіду, усе більше батьків читають його книги: «Серце віддаю дітям», «Як виховати справжню людину?», «Батьківська педагогіка». Треба визнати, що праці Василя Олександровича Сухомлинського є прекрасними провідниками добра в нашому світі, оскільки допомагають нам стати кращими й змінювати на краще світ.

Отже, на прикладі Василя Олександровича Сухомлинського ми бачимо, що світлі ідеї однієї людини, втілені в життя, і справді здатні протягом довгих років запалювати тисячі людських сердець. Адже мудрі слова великого педагога й понині нагадують нам про те, що ж означає бути справжньою людиною, надихаючи нас на добрі думки та справи: «Бути справжньою людиною – значить віддавати сили своєї душі в ім'я того, щоб люди навколо тебе були красивішими, духовно багатшими; щоб у кожній людині, з якою ти стикаєшся в житті, залишилося щось гарне від тебе, від праці твоєї душі!» [4, с. 236].

#### **Список використаних джерел:**

1. Волкова В. П. Педагогіка. – К., 2001.
2. Джуриинский А. Н. Педагогика: История педагогических идей. – М., 2000.

3. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української педагогіки. – К., 1999 ; Педагогіка : навчальний посібник / В. М. Галузяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – Вінниця, 2001.
4. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості // Вибр. твори. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1976.
5. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості // Вибр. твори. : в 5 т. – К. : Рад. шк., 1976.
6. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. – К. : Рад. шк., 1988. – 304 с.
7. Храмова В. До проблеми української ментальності // Українська душа. – К. : «Фенікс», 1992. – 128 с.